

Küreselden yerele: Çatışma sonrası politika yapım süreçlerinde toplumsal cinsiyet, barış ve güvenlik konulu BMGK 1325 No'lu Kararını temel almak^a

Monica McWilliams^{bc}, Avila Kilmurray^{de}

ÖZET

Bu metnin çevirisi Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) Derneği Türkiye Temsilciliği'nin katkıları ile yapılmıştır.

DEMOS Araştırma Merkezi tarafından yürütülen www.kadınlarınbarismucadelesi.com kütüphane çalışması için çevrilmiştir.

Bu yazıda yer alan görüşler tamamıyla yazara aittir; FES Derneği Türkiye Temsilciliği'nin görüşlerini temsil etmez.

Barış süreçlerinde kadınların erkeklerden daha az dikkat çektiği ve çatışma dönüşümüyle ilgili stratejilerde toplumsal cinsiyet analizinin nadiren yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda, bu makale Avrupa Birliği PEACE III programı kapsamındaki “Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak” adlı bir projenin bu boşluğu nasıl ele aldığını incelemektedir. Çatışma sonrası toplumda barışın inşasıyla ilgili diyalogun hiyerarşik doğasını sorgulamakta ve bunun nasıl değiştirilebileceğini önermektedir. Aktivistlerin ve politika yapımcıların Kadınlar, Barış ve Güvenlik konulu BMGK 1325 Kararıyla daha fazla nasıl ilgilenebildiğini göstermektedir ve hükümet görevlilerinin daha kavramsal ve aşağıdan yukarıya bir politika yapım süreci benimsemeleri halinde çatışma sonrası geçiş döneminin daha geniş süreçlerinde toplumsal dönüşüm yaratabildiklerini öne sürmektedir.¹ Proje bulguları, barış ve güvenlik üzerine hakim söylemler bağlamında şekillendirilmiştir ve diğer çatışma sonrası toplumlarda BMGK 1325'in uygulanması üzerine çalışanları da ilgilendirmelidir.

©2014 Elsevier Ltd. Tüm hakları saklıdır.

Çeviri: Dicle Çakmak

^a 18 Aralık 2014'te internette yayımlandı.

^b Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü, Ulster Üniversitesi, Shore Road, Newtownabbey, Co. Antrim BT37 0QB, Kuzey İrlanda, Birleşik Krallık

^c Yazışma adresi: 12 Knockeden Park Belfast, Birleşik Krallık. Eposta adresi: m.mcwilliams@ulster.ac.uk (M. McWilliams).

^d Ulster Üniversitesi, Birleşik Krallık

^e Global Alliance for Community Philanthropy (Filantropi Topluluğu için Küresel İttifak), Birleşik Krallık

Giriş

Kadınların çatışmalardaki rolleri çeşitlilik gösterirken, çatışma ve şiddet deneyimlerinin çoğu, kadınların barışın ne anlama geldiği ve barışın nasıl inşa edileceği konusunda farklı görüşlere sahip olduklarını göstermektedir. BMGK 1325, özel olarak uluslararası barış ve güvenlik gündeminde kadınların katılımına öncelik verilmesine odaklanır ve devletlere (i) barışın inşası ve çatışma dönüşümü meselelerinde karar verme mekanizmalarına dahil olan kadınların sayısını arttırmaları; (ii) kadınları ve kız çocuklarını çatışma sırasında ve çatışma sonrasında özellikle toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten korumaları; ve (iii) arabuluculuk, barışın korunması ve barışın inşasında toplumsal cinsiyet perspektifi benimsemeleri için çağrı yapar. 2000'de kabul edilen BMGK 1325, hem kavramsal çerçevelerin hem de uygulama göstergelerinin daha da geliştirilmesini amaçlayan çok sayıda tamamlayıcı kararın temelini oluşturur (BMGK 1820, 1888, 1889, 1960, 2106 ve 2122 kararları). UN WOMEN tarafından 2012'de hazırlanan Kadınların Barış Görüşmelerine Katılımı raporu, 1990 yılından beri imzalanan 585 barış anlaşmasının sadece 92'sinin (%16) kadınlara ve toplumsal cinsiyete en az bir defa atıfta bulunduğu gerçeğiyle birlikte, 2000 yılından beri bu alandaki ilerlemenin belirsizliğini koruduğunu tespit etmiştir ([Gardner ve El Bushra, 2013, S.10](#)).

1998'de Kuzey İrlanda'da imzalanan Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşması, aşağıdaki ifadeyle kadınlara atıfta bulunan barış anlaşmalarından biri olmuştur: "Taraflar kadınların tam ve eşit siyasi katılım hakkını ... tanımayı taahhüt eder" (Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşması, bölüm 6, para. 1.9). 1998 Kuzey İrlanda barış anlaşması güç paylaşımı ile Britanyalı ve İrlandalı kimliklerini tanıyan yeni kuruluş ve düzenlemelerin oluşturulmasına odaklanmıştır. Görüşmelere doğrudan katılan kadın görüşmecilerin çalışmalarını yansıtabilecek şekilde, anlaşmaya toplumsal cinsiyete özgü hükümlerin dahil edilmesi bir başarı olarak değerlendirildi ([Mitchell, 1999](#)).

1998 tarihli Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşmasının ardından çoğu politik söylem, toplumsal cinsiyet sorunlarını karar verme süreçlerinde daha düşük bir statüye indirgeyecek şekilde ulusal/milli kimlik, silahların bırakılması ve tutukluların salıverilmesine odaklanmıştır. Birleşik Krallık hükümeti, Kuzey İrlanda Yönetimi ve onlar kadar olmasa da İrlanda hükümeti 1998 Belfast/Hayırlı Cuma Barış Anlaşmasında kadınlar için eşitlik

taahhüdünü görmezden gelmiştir. Hükümet görevlileri, 2000'lerin ortasına kadar sivil toplumdaki kadın gruplarının savunuculuğuna karşılık siyasi çatışmayla ilgili konularda toplumsal cinsiyet politikaları geliştirmekle görevli değildi. Birinci Bakan ve Birinci Bakan Yardımcısı Ofisinin tamamladığı bu görev, Kuzey İrlanda 2006-2016 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisinin yayımlanması ile sonuçlandı. Bu doküman, kadınların barışı inşasını bir eylem alanı olarak kabul etmesi, kadınların sivil topluma katılımı konusunu gündeme getirmesi ve hükümet atamalarında toplumsal cinsiyet dengesindeki eşitsizliğe işaret etmesi açısından ilktir ([Hinds ve Donnelly, 2014](#)). Bu kabule rağmen, Birleşik Krallık hükümeti Kadın, Barış ve Güvenlik konulu BMGK 1325 kararının Kuzey İrlanda'da uygulanmasını reddettiği için Toplumsal Cinsiyet Stratejisinin uygulanması zayıflatılmıştır. Kuzey İrlanda'daki çatışma, ülke içi bir savaş olarak Cenevre Sözleşmeleri kapsamına girmemiş ve Britanya hükümeti tarafından da bu şekilde değerlendirilmemiştir.² BMGK 1325'in Kuzey İrlanda'da kadınların barışı inşa etme çabalarına uygulanması, CEDAW Komitesinin Birleşik Krallık hükümetine yönelik eleştirilerine rağmen hala reddedilmektedir.

Buna karşın, Avrupa Birliği Kuzey İrlanda'yı çatışmadan doğan bir bölge olarak belirlemiş ve 1990'ların ortalarından itibaren geçiş sürecini desteklemek amacıyla PEACE I ve PEACE II programları için fon ayırmıştır. Burada raporlanan proje PEACE III programı altında finanse edilmiş ve 2011 ila 2014 yıllarında uygulanmıştır. Projenin üç safhası vardı: birincide Kuzey İrlanda ve İrlanda sınır bölgesindeki konferanslar, seminerler ve yuvarlak masa toplantılarıyla yaklaşık 800 kadına ulaşıldı; ikinci aşamada uluslararası öğrenmeyi yaymak için BMGK 1325 üzerine temel bir çalışma başlatıldı ve üçüncü aşamada barış ve güvenlik konularıyla ilgili karar alma süreçlerinde yer alan politikacılar ve STÖ'lere ulaşıldı. Proje süresince kadınların devam eden barış süreçleriyle ilgili deneyimlerine ilişkin bir değerlendirme yapıldı ve barış anlaşmasında bulunan ve kadınlar için özel sonuçlar doğuran taahhütler analiz edildi. Kuzey İrlanda ve yine çatışmadan etkilenen İrlanda sınır bölgesi boyunca çok çeşitli topluluklardan kadınların görüşleri alındı. PEACE III projesi, kamu sektöründeki politika yapıcılar ve karar alıcılar için geliştirilen stratejik rehber ve araç setinde toplum temelli tartışmaların kullanılmasına ek vurgu yapmıştır. Amaç, özel bir yöntem tasarlayarak projeyi ve bulgularını BMGK 1325 Kararı bağlamında şekillendirmektir.

Bu makale, politika yapıcıların çatışma sonrası dönemde kurumsal güvenlik yaklaşımlarının yetersizliklerini ele almak için kadınların barış ve güvenlikle ilgili görüşlerini dinlemesi gerektiğinin altını çizmektedir. Makale, barış ve güvenliğin birbiriyle

ilişkili kategorilerinin – sağlık ve eğitim, ekonomik güvenlik, yakın partner şiddetinden korunma, toplumsal kalkınma ve siyasi istikrar – önemini vurgulayarak, kadınların politika yapım sürecine nasıl katkı sağlayabileceğini ana hatlarıyla belirtmektedir. Barışın inşasına ve çatışma dönüşümüne toplumsal cinsiyet çerçevesi eklemek, politika yapımcıların çatışma ve çatışma sonrası dönemlerde kadınların ve erkeklerin farklılaşan deneyimlerini kavramalarına yardımcı olabilir.

Kullanılan yöntem

AB kaynaklı “Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak” projesi birkaç düzeyde yürütüldü. Merkezinde, çatışmanın en vahim etkilerini atlatmaya çalışan topluluklarda yaşayan kadınların deneyimlerini vurgulayarak kadınların ne söylediklerini duymanın önemi vardı. Ayrıca, farklı seslerin kendilerini ifade edebilecekleri alanlar tanımak gerektiği ve projenin mezhep ayrımının her iki tarafındaki kadınlar için olabilecek en kapsayıcı şekilde yürütülmesi gerektiği biliniyordu. Proje, Protestan/Birlikçi/Sadakatçi arka planı olan kadınların yüzde 45’ine, Katolik/Ulusalcı/Cumhuriyetçi arka planı olan kadınların yüzde 40’ına ulaşmayı ve bu topluluklardaki siyasi/dini kimlikleri yansıtmayı hedeflemiştir. Kuzey İrlanda’da etnik azınlığa mensup kadınların yüzde 15’inin projeye dâhil edilmesi için de özel çaba harcanmıştır. Güneydeki Sınır Kontlukları için dini yapıyı yansıtacak şekilde en az yüzde 20 Protestan, yüzde 65 Katolik katılımı belirlenmiştir ([EU PEACE III, 2012](#)). Proje, iki yönetimde de farklı siyasi/dini kökene sahip kadınların ihtiyaçları ve zayıf noktalarının yanı sıra, ırk, etnik köken, cinsiyet, yaş ve engellilik gibi toplumsal cinsiyet ve sosyal ilişkiler arasındaki kesişim noktalarını açıklayan bir analiz geliştirmeyi amaçladı. Katılım, İrlanda’nın kuzeyinde ve güneyinde tekrarlanan ve BMGK 1325’in temel dayanak noktalarına³ odaklanan bir dizi yerel seminerle sağlandı. Katılımcılar, ayrıca, her dayanak noktası üzerine düzenlenen sınır ötesi konferanslara da davet edildi; örneğin Kuzey İrlanda ve İrlanda Cumhuriyeti’nden kadınlar çatışma sonrası durumda Şiddet, Topluluk Güvenliği ve Emniyeti tartışmak üzere bir araya geldi. Ek olarak, Barış için Vakıflar Ağı (Foundations for Peace Network)⁴ tarafından belirlenen uluslararası kadın aktivistler her konferansa katkı sundu. 3 yıllık proje boyunca Kıbrıs, Sri Lanka, Sırbistan ve Filistinli kadınlar bölünmüş bir toplumda yaşamaya ilişkin görüşlerini paylaştı.

Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak projesine katılım, beşi güneydeki Sınır Kontluklarında olmak üzere Kuzey İrlanda’da düzenlenen sekiz seminer (bir bölgede

daha fazla sayıda düzenlenmesi, çatışmanın orantısız etkisini yansıtmaktadır) ve altı sınır ötesi konferansla sağlandı. Sığınmacı kadınların güney sınır bölgesindeki tartışmalara katılması teşvik edilirken, resmi programa ek olarak, Belfast'taki Roman topluluğundan kadınlarla da özel bir tartışma yürütüldü. Her etkinliğe etkili ve kapsayıcı bir katılımı teşvik etmek için, topluluğun içindeki kadınlara, projenin ortak kuruluşu tarafından kolaylaştırıcı eğitimi verildi.

Birkaç temel kural ortaya çıktı: (a) BMGK 1325'in temel ilkeleri '1998'deki Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşmasından beri hayatınızda iyileşme oldu mu?' gibi kadınların bağlantı kurabileceği sorulara dönüştürülecekti; (b) tartışmalarda kullanılan dil ve terimlere ilişkin hassasiyetlere dikkat edilecekti⁵; (c) yuvarlak masa toplantıları için yeterli zaman ayrılacaktı; (d) tek bir kimlik topluluğunun kümelenmesini önlemek için seminerler ve konferanslar sırasında her masada karışık gruplar yer alacaktı. Bu istişarelerde öne çıkan noktalar, BMGK 1325'in daha geniş bir paydaş grubu tarafından uygulanmasını yaygınlaştırmak amacıyla birleştirilip politika yapıcılar ve STÖ'ler için hazırlanan politika özetlerinde kullanıldı. Oluşturulan 5 politika belgesinde şu konulara odaklanıldı: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Önlenmesi, Katılım ve Temsil, Koruma ve Güvenlik, Tazmin, Telif ve Rehabilitasyon, Çatışmadan Geriye Kalanları Ele Almak ([Kuzey İrlanda Toplum Vakfı, 2013, 2014a, 2014b](#)).⁶

Projenin ikinci aşaması, BMGK 1325 ve ilgili kararlar üzerine bir temel çalışma üretilerek mevcut uluslararası belgelerin anlaşılması da dahil olmak üzere, kadınlar ve barışın inşası konularına ilişkin bir birlikte öğrenme sürecini hedefledi ([McKinn ve O'Rourke, 2012](#)). Yerel üniversitelerin yanı sıra Kalkınma, Uluslararası Yardım ve yerel STÖ sektörlerinin üye olduğu bir Uzman Danışma Kurulu oluşturuldu. Projenin üçüncü aşaması, hükümetteki karar alıcıların kadınlar, barışın inşası ve güvenlik üzerine bilgi ve farkındalık düzeylerini değerlendirdi. Politika yapıcılar, katılımcı seminer/konferans sürecindeki bulgular hakkında bilgilendirildikten sonra, mevcut iyi uygulama örnekleri ile kurumsal düzeyde bir toplumsal cinsiyet stratejisinin uygulanması konusundaki kaygılarını paylaşmaları için davet edildi. Kuzey İrlanda/İrlanda'da Kadınlar, Barış ve Güvenlik uygulamasının geliştirilmesi ve kullanılmasıyla ilgili yönlendirici notların olduğu bir araç seti bu çalışmanın önemli bir çıktısıydı ([Hinds ve Donnelly, 2014](#)). Bu setle birlikte, BMGK 1325 ilkelerine dayandırılan ve yerel düzeyde kullanılabilecek örnek uygulamaları içeren bir stratejik tematik çerçeve sunuldu. Araç setinde bulunan tavsiyeler ve iyi uygulama

örneklerinde, hem katılımcı kadınların görüşleri hem de kamu sektöründeki paydaşların perspektiflerine yer verildi. Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak projesi, araç seti, stratejik rehber ve BMGK 1325'in her bir dayanak noktasını konu alan politika özetlerinden oluşan malzemelerin tanıtılmasıyla son buldu. Özetle, uluslararası bir kararın ilkeleri ve düzenlemelerinin şekillendirdiği, geçiş dönemindeki bir bölgede uygulanan kapsayıcı yineleme süreci biçimindeki bir yöntem kullanıldı.

[Corrin \(1999\)](#), feminist kuramlaştırmanın (i) kadınların deneyimi üzerine kurulması, (ii) bu deneyimlerin nasıl inşa edildiğini göz önünde bulundurması, (iii) şimdiki güç ilişkileri üzerine düşünceleri içermesi ve (iv) düşünme şekillerindeki değişimlerin sosyal ve siyasi adaletsizlik sorunlarına nasıl topluca meydan okuyabileceğini dikkate alan bir bilgiyi temel alması gerektiğini ifade eder. Corrin'i takip ederek, Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak projesinde kadınların çatışma ve çatışma sonrası dönemlerdeki çeşitli deneyimlerine kulak verildi. Ayrıca, bu anlatıların, bir dizi dezavantajlı bölgenin yanı sıra, tek kimlikli ve kesişen gruplardan kadınların katılımını kolaylaştıran proje planlaması yoluyla nasıl toplandığına dair de bir duyarlılık vardı. Proje araç seti ve politika özetlerinde değişim için kitlesel eylem anlatılırken, eğitilmiş kolaylaştırıcılar aracılığıyla güç ilişkileri üzerine düşünme teşvik edildi. Ek olarak, sistemin böyle bir değişim ihtiyacına duyarlı hale gelmesi amacıyla, kamudaki paydaşlarla ilişkilerin geliştirilmesi için zaman ayırmaya öncelik verildi.

Barışın anlamına ilişkin sesin önemi

Bulgulara dönersek, Phillips'in tanınma mücadelesinin yurttaş katılımı ve politik ses mücadelesi olarak yeniden tanımlanması gerektiği iddiasına değinmeliyiz ([Phillips, 2003](#)). Seminer dizisi, yurttaşların dahil edileceği şekilde tasarlandı ancak seslerin kadınların yaşadığı yerlere ve geçmiş yıllardaki deneyimlerine dayalı kişisel görüşleri gösteren bir çiçek dürbünü olduğu daha başından anlaşılıyordu. Barış süreci 'devam eden bir çalışma' olarak ve bir katılımcının deyimleriyle biraz 'titrek' görüldüğü için katılımcıların eleştirme konusunda kararsız olduğu ortaya çıktı. Her gün bombalara ya da silahlı saldırılara yakalanma korkusu artık baskın olmadığından, bazıları siyasi başarıları kutlamamanın haksızlık olduğunu düşünürken, bazıları da önceki yıllarda toplulukta var olan 'ağırlığın kaldırıldığını' kabul etti. Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşmasının anayasa ve yönetim konularında tarihi bir anlaşma olduğunu düşünürsek, barış sürecini, baltalıyor gibi görünmemek için kabul etmeleri

gereken bir gerçeklik olarak görüyorlardı. Sonuçta gerçekleşen, politik sesin bir nevi susturulmasıydı çünkü barış – ancak tanımlanan – açık savaştan daha iyiydi. Bu bölüm, kadınların erkeklerden farklı olarak savaştan nasıl etkilendiklerine dair düşüncelerine odaklanmaktadır.

Sınırın iki tarafındaki kadınlar arasındaki fikir alışverişlerinde ortaya çıkan, ikili bir gerçeklik algısıydı: hayat silahlı çatışmanın izlerinin en çok hissedildiği topluluklarda devam ederken, seçilmiş politikacılar (eski savaşçılar dahil) kapalı kapılar ardında barış görüşmeleri yapmıştı. Kadınlar, antidepresanlara ve uyku ilaçlarına yüksek oranda bağımlılıklarının gösterdiği üzere, çatışmadan ve ağır yaralılara karşı bakım sorumluluklarından farklı şekilde etkilenmiştir. Başka yerde olduğu gibi, burada da O'Rourke'un özetlediği ([2014 ve bu sayı](#)) yasal olarak bulundurulmuş silahlara bağlı olarak çok sayıda ev içi şiddet ve cinayet vakalarını içeren toplumsal cinsiyete özgü zararlar ağı vardı ([McWilliams ve Ni Aoláin, 2013](#)).

Yaşamlarında barışın ne anlama geldiğini yeniden düşünmek, yalnızca siyasi şiddet korkusundan azade olmayı değil, birbiriyle ilişkili çeşitli etkenlerin de ortaya çıkmasını sağladı. Katılımcılar, güvenlik yaklaşımlarının korkudan ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğünü nasıl sağlayabileceği üzerine çeşitli örnekler verdi. Barış ve güvenliğin yeniden tahayyülü, çatışmadan kaynaklanan ruhsal kaygı ve travma için psikolojik desteğin sağlanacağı kadın merkezleri gibi kadınların günlük ihtiyaçlarına odaklandı. Bir seminer katılımcısının yakındığı gibi, “kapıları açık bıraktığımız günler geride kaldı – bazı insanlar evden çıkmaya bile korkuyorlar.” Ekonomik güvenliklerini ve bağımsızlıklarını arttırmak ve eşlerinin gelirlerine daha az bağımlı olmak için daha güvenli istihdama ihtiyaç olduğunu belirttiler. Bu güvensizlik duygusu kadınların becerilerini tam anlamıyla kullanmalarını engelleyebilir ve güvenliğin anlamına ilişkin daha bütünsel bir anlayışa ihtiyaç duyulduğunu gösterir ([Hobson, 2003](#); [Wood ve Shearing, 2006](#)). Özgüvenin artması Barones May Blood'un (eski bir işçi sınıfı aktivisti ve şimdi Lordlar Kamarası üyesi) seminer katılımcılarına seslenirken dile getirdiği bir husustur: “ben kendime inanıyorum, peki siz kendinize inanıyor musunuz? Çünkü inanmıyorsanız, başkasından bunu nasıl beklersiniz?” May Blood, dahil oldukları halk etkinliklerinde kadınların kendilerine inanmaları gerektiğine işaret ediyordu. Jacobson'a göre kadınların aktivizmi siyasi olarak değerlendirilmese bile “kadınların, çocuklarının aynı dehşeti yaşamaması için yaşamlarını yeniden inşa etme biçimi kesinlikle dönüştürücüdür” ([Jacobson, 2013, 240](#)).

Çatışma sonrası durumda, siyasi elitler uygun bir siyasi anlaşmaya varır varmaz ve “silahlılar” silahlarını bırakır bırakmaz barış sürecinin başlamasında yardımcı olan öncü kişilere artık ihtiyaç kalmadığı varsayılır. Bazı katılımcılar, eski savaşçılara yönelik projelere dikkat çektiler. Kadın örgütlerinin de ek kaynaklara ihtiyaç duyduklarının farkındaydılar ancak onlar Çatışma Dönüşümü Girişimi (eski mahkûmlar için ayrılan) kapsamındaki ölçütlere uymadığı için bu durum toplumsal kalkınma sektöründeki mali yardımlar alanında rekabetin artmasına yol açacaktı.⁷ Yeni gruplara – mağdurlar ve tutuklular – öncelik verilen bir duruma şükretmeleri bekleniyordu. Çatışmalı dönemde kadın gruplarının geliştirdiği yaratıcı topluluklar arası çalışmanın takdir edilmemesi, bazı kadın katılımcıların ‘hissedilen barışı’ çelişkili ifadelerle tarif etmesinin nedenini açıklamaya yardımcı olmaktadır.

[O'Rourke \(2013\)](#), sorunları ‘özel alana’ yığma yöntemiyle kadınların, siyasi konuların ait olduğu ‘kamusal alan’dan uzaklaştırılarak geçiş dönemi adaleti süreçlerinde unutulduğunu iddia etmektedir. Dile getirdikleri konular çatışma sonrası dönemdeki politika öncelikleri hiyerarşisinde ciddiye alınmadığı için kadınların sesi geri plana atılabilir. Bu kaygı, söz konusu hiyerarşi içinde kadınların olmayışından rahatsızlık duyan bir katılımcı tarafından ifade edildi: “kadınlar çocuk yetiştirmekle işlerine tutunmak arasında kalmış durumda – ama bizim büyük kararların alındığı merdiveni tırmanacak daha fazla kadına ihtiyacımız var”. [Tallion \(2001\)](#), Kuzey İrlanda’da kadın grupları arasında erkekler için imkânsız olan bir dayanışmayı sağlayarak toplumdaki bölünmeyi hükümsüz kılan aktif kadın gruplarının oluşturduğu bir ağın eskiden beri mevcut olduğunu belgelemektedir.⁸ Ne var ki, bazı politikacılar, yalnızca seçimle verilen görevin önemli olduğunu iddia ederek aşağıdan yukarıya doğru olan bu toplumsal harekete şüpheyile yaklaşmıştır.

Siyasetçiler kadın gruplarının bu konularla ilgili yerel bilgisini ve anlayışını dikkate almış olsaydı uygulama sürecinde bu kadar zorluk çıkmazdı. [McEvoy ve McGregor’un \(2008\)](#) “alttan gelen geçiş dönemi adaleti” olarak adlandırdığı, daha aşağıdan yukarıya doğru giden bir süreç bu konulara dair toplumsal sahiplenmeyi arttırabilirdi. [Wanis-St John ve Kew’in \(2008\)](#) kaydettiği üzere, aslan payını alan ve geçiş koşullarını belirleyenler genellikle hükümet ve milis/askeri liderler, siyasi parti başkanları, diktatörler ve siyasi elitlerin her zamanki oyuncularınıdır.

Kadın örgütlerinin ciddiye alınmasındaki zorluk [Nira Yuvel-Davis \(1997\)](#) tarafından da vurgulanmıştır. Yuvel-Davis’e göre kadınlar, rakip milliyetçiliklere dair çeşitli kuramlarda ve bunların kamusal anlatılarında da çoğunlukla ‘gizlenmektedir’. Bu bağlamda, tematik

meselelere (örneğin, kadına yönelik şiddet, kadın sağlığı ve iyiliği, kadınların insan hakları ve eşitliği) odaklanan örgütler ulusal/siyasi kimliklerine bakılmaksızın kadınları etkileyen sorunları dile getirmiştir. Bununla birlikte, yalnızca ulusal/siyasi kimliğe yoğunlaşan politika yapıcılar tarafından ciddiye alınmak için mücadele etmişlerdir. Öte yandan, bu tür sorunların gündeme getirilmesinin ve birlikte çalışarak ilişki kurma deneyiminin fazlaca bölünmüş bir toplumda hala çok önemli olduğu proje katılımcıları tarafından açıkça belirtilmiştir.

Kadınlar, ayrıca, şiddet korkusunun, topluluklarına yönelik bir saldırı korkusundan kişisel güvensizlik duygusuna dayalı ve kendi topluluklarından kaynaklanan farklı bir tür korkuya dönüştüğünü anlatmıştır. Ev içi şiddetin arttığına yönelik düşünceler dile getirildi ancak bunun karşısında, Cumhuriyetçi ve Sadakatçi bölgelerde yaşayan kadınların, polis memurları evlerine girebildiği için bu saldırıları daha rahat ihbar edebildikleri de belirtildi. [McWilliams ve Ni Aolain \(2013\)](#), daha fazla kadın yardım aramak için öne çıkacağından, bu aşamada desteğin artması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu istismarın başka bir etkisi, bazı katılımcıların çatışma sırasında aşırı stres için verilen ilaçlara bağımlı olmaktan korktuklarına ve şimdi onlara bağımlı olduklarına değinen ifadelerinde görülebilir. Önerilerden biri, sorunu haritalandırmaya yardımcı olmak ve psiko-sosyal destek ihtiyacını araştırmak için kamu sağlığı kuruluşlarına toplumsal cinsiyete duyarlı verilerin sağlanmasıydı.

Yoksulluğun hızlanmasına ve artan ekonomik güvensizliğe karşı resmi stratejilerin, politikaların ve kaynakların olmayışı başka bir endişe kaynağıydı. Katılımcılar, az sayıda iş olanağıyla, gençlerin düşmanca davranışlara ve “eğlence amaçlı ayaklanmaya” bulaşabileceğinden duydukları korkuyu paylaştı. Bu kavram, mezhep ayrımının her iki tarafında da polisle olan münferit çatışmaları tanımlamak için kullanılmaktadır. Barış süreciyle birlikte toplumun yeniden yapılandırılmasının en dezavantajlı bölgelerde çok az etkili olduğuna ve bu bölgelerin daha iyi belgelendirilmesine dair genel bir algı mevcuttu ([Kuzey İrlanda Toplum Vakfı, 2013, 2014a, 2014b](#)). Hükümet düzeyindeki dönemsel krizi yansıtırcasına barış sürecinin istikrarsızlığıyla ilgili kaygılar dile getirilirken, pek çok kadın kendisini saldırgan ve çatışmacı olarak algılanan bir demokrasiye yabancı hissetti. Kadınların Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşmasından beri, 15 yıl boyunca gittikçe daha görünmez hale geldiği düşünülüyordu. Kuzey İrlanda Kamu Atamaları Komisyoneri, bu durumu doğrulayarak 1998’den beri kadınların kamu atamalarındaki temsilinde hiçbir gelişme olmadığını ve kamu kurumlarındaki kadın yöneticilerin sayısında düşüş olduğunu belirtti.⁹

Toplumsal cinsiyete ilişkin hükümet stratejisine rağmen, toplumsal cinsiyete dayalı varsayımların çok az değiştiğiyle ilgili kaygılar dile getirildi. Sınırın iki tarafındaki katılımcılar, bazı erkek liderlerin kamuda lider pozisyonundaki kadınlardan hala rahatsızlık duyduğunu dile getirdi. Kuzey İrlanda'da 1999'da atanan ilk kadın Polis Denetçisi (Ombudsman) ile 2005'te atanan ilk kadın İnsan Hakları Baş Komisyonerine yönelik düşmanca tavırlar, bu duruma örnek olarak gösterildi. Medyada yer alan siyasi husumetin, kadınların kamusal yaşama girmesi veya genç kadınlar için rol modeli olması için güçlenmelerini zorlaştırdığını düşünüyorlardı.

Bu sebeple, proje, siyasette aktif olmaya hazırlanan kadınlar için destek ağları kurmak gerektiğini tespit etti. Ayrıca, siyasal yapı üzerinde dönüştürücü etki yapacak eleştirel ve kitlesel bir kadın aktivizmiyle desteklenmediği sürece destek ağları oluşturmanın da yeterli olmayacağı kabul edildi. Bu bağlamda, barış anlaşmasından sonra alınan iki kilit politika kararının, barış sürecinde rol oynayan kadınlar için çok önemli olan aktivizmi zayıflattığı görüldü. Bu kararlardan biri yerel kadın ağları için mevcut olan kamu fonları ve kaynaklarının azaltılmasıyla ilgiliyken, diğeri Kuzey İrlanda Yönetimi'nin Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşmasında uzlaşılan Sivil Forum'u yeniden kurmamasıyla ilgiliydi. Sivil Forum, kadın alanı da dahil olmak üzere çok çeşitli sektörlerden sivil toplum temsilcilerinin Kuzey İrlanda Meclisi'nin yanında bir danışma forumunda yer almasına olanak sağladı.¹⁰ Sivil Forum'un Kuzey İrlanda hükümeti tarafından tasfiye edilmesi, kurumsal kültürü sivil toplum katılımına doğru değiştirmenin zorluklarını göstermiştir. Her yerde olduğu gibi bu durum, kadınların kazanımlarını uzun vadede sürdürmesine yardımcı olacak 'sert' yasal yaptırımları talep ettiği ancak alamadığı çatışma sonrası koşullarda yaşanan ortak bir deneyimdir ([Ní Aoláin, Haynes & Cahn, 2011](#)).

Seminerlerde, aktivist kadınlar bunun siyasi elitler arasındaki güç paylaşımının kapsayıcı bir güç paylaşımı anlamına gelmediğinin bir örneği olduğunu belirtti. Bir katılımcıya göre, "siyasi karar alma mekanizmasının dağıtılması ve açılması gerekir". Katılımcı, kadınların bu mekanizmalarda var olması halinde "boş lafları sona erdirip işleri bitireceğini" önermişti. Siyasi temsilcilerin politika alanına hükmettiği duruma dönmek, Öğrenmeyi Paylaşmak projesindeki kadınlar için büyük bir hayal kırıklığı oldu. Bu sorunları aşmak için, topluluk içindeki ağlara yatırım yapmanın Kuzey İrlanda barış sürecinde olduğu gibi barışın yeniden yapılandırılması aşamasında hayati öneme sahip olduğunu belirttiler. Özellikle erkeklerin sivilleştirilmesi, silahların devreden çıkarılması ve polislik ile güvenliğin

yeniden şekillendirilmesine ilişkin devam eden – siyasi güç paylaşımı iddialarıyla dolu – vurgu da kadınlar, barış ve güvenlik konuları üzerinde etkili oldu. Sadakatçi/Birlikçi topluluktan bir kadın “erkekler para, uyuşturucu ve güçle uğraşiyor – kadınlar bunlarla ilgilenmiyor” dedi ancak şunu da ekledi: “yine de bazı şeyleri halletmek için onlarla (paramiliter güçler) konuşmak zorundasınız”. ‘Kadın boyutu’, şiddetin bitirilmesine yönelik bir tehdit olarak değerlendirilmediği için siyasi risk yönetimi hiyerarşisinde görmezden gelindi. Katılımcılar, kolaylaştırıcıların yardımıyla barış anlaşmasından beri güvenlik sektörü reformu için yapılan harcamaları inceledi. Tartışmalarda, Kuzey İrlanda Yönetimi ve İrlanda hükümetinin, çatışma sonrası dönemdeki harcamaların en az yüzde 15’ini kadınların iyileşme sürecindeki ihtiyaçlarına ve güçlendirilmesine ayırması gerektiğini belirttiler. Kadın sivil toplum örgütlerine doğrudan finansmanı içeren bu öneri, 2010 yılında BM Genel Sekreteri tarafından yapıldı.¹¹ Katılımcılar, yeniden yapılandırma politikaları ve stratejilerde kadınların bakış açısına daha fazla yer vermenin yararlı olacağını ifade etti. Toplumsal ve ekonomik ihtiyaçlara bu şekilde öncelik vermek, sivilleşme ve savaşın bitirilmesi gibi ‘sert’ güvenlik meselelerinin baskın olduğu ‘normal ilişkiler’ gündemini dengelemeye yardımcı olacaktır.

Kadın katılımcılar arasında devam eden ayrışma, güvenlik ve emniyet üzerine yapılan yuvarlak masa tartışmalarında ele alındı. Özellikle gençlerle ilgili yüksek intihar oranları ve paramiliter örgütlere girme korkusu gibi ortak kaygılar taşımalarına rağmen, farklı topluluklardaki kadınların barışın inşasına ilişkin deneyimlerinin farklı olduğu kabul edildi. Tartışmalı alan, semboller, bayraklar ve hatıralar, seminerlere katılan özellikle Protestan/Birlikçi/Sadakatçi topluluklara mensup kadınlar arasında bölünmeye neden olmuştur. Bu topluluklardan gelen bazı katılımcılar, kimlikleri ve geleneklerinin tehdit altında olduğuna yönelik korkuya bağlı olarak, çatışma sonrası durumun çok daha kötü olduğunu dile getirdi. Bir kadın, kültürel kimlikten bahsederken “Hint ve Çin kültürlerini övebiliriz ancak birbirimizinkini övmeyiz” diye yakındı. Her iki topluluktan kadınlar, geçmişle ilgili açıkça konuşulmayan hatıraların kuşaklar arası travmayı arttırabildiğini ifade etti. Geçmişin mirasının nasıl ele alınacağına ilişkin siyasi partiler arasındaki politik çıkmazlar, kadınların bu konular hakkındaki tartışmalarını keskinleştirdi. Dışlanma duygusunu gösterircesine, çoğunlukla “erkek tarih” üzerine tartışma yürütüldüğü belirtilse de resmi tartışmalara dahil edilmediklerinin altını çizdiler.¹² Bayrak konusundaki görüş ayrılığına rağmen, sahip oldukları ortak özelliklerin yanı sıra bölünmeye neden olan sorunları anlamalarına yardımcı olan topluluklar arası ve sınır ötesi çalışmanın öneminden

söz ettiler. Katılımcılar, Topluluk İlişkileri Konseyi'nin ilişki kurulması için sağladığı güvencesiz ve kısa dönemli proje fonlarının bu alanda uzun vadeli çalışma yürütülmesine olanak tanımadığını kaydetti. Böyle bir ilişki kurmanın önemi, bir kadın tarafından şu şekilde özetlendi: "Ayrı tutma (segregasyon) farklılık hissi yaratır ve farklılık da korkuya yol açar" ([Kuzey İrlanda Toplum Vakfı, 2013, 2014a, 2014b](#)).

Kuzey İrlanda'da olduğu gibi, geleneksel güvenlik kavramı, ağırlıklı olarak barış ve güvenlik stratejilerinin geliştirilmesinde sivil toplumun katılımını sınırlayan militarist bir söylem kullanarak devlet otoritesinin korunmasına odaklanır. Kadın katılımcılar bu yaklaşımı otoriter, ataerkil ve hiyerarşik olarak tanımladı. Bir kadın, oğlunu kontrol etmesi için paramiliter güçler tarafından uyarılmasını şu şekilde yorumladı: "anneler özellikle toplumdaki 'kontrolcü kişilikler' tarafından güçsüz düşürülür – bu durum, kadınların fikirlerini özgürce dile getiremeyeceği anlamına gelir. Bu, hem bizi hem de çocuklarımızı etkiler." Bu tartışma gösteriyor ki, bölgesel güvenliğe veya devlet güvenliğine odaklanmak, kadınların güvenlik yaklaşımına genellikle aykırıdır. Eleştirel güvenlik çalışmaları ve feminist literatür, kadınlara yönelik güvenlik politikasının başlıca referans noktasının devlet değil, kişiler olduğunu belirtir. BMGK 1325 Kararı, barış ve güvenliğin kişi merkezli olduğunu belirterek ve önleyici tedbirlere odaklanarak bu analize katkı yapar. Barış ve güvenliğe dair bu bütünsel yaklaşım, yoksulluktan ve korkudan kurtulma özgürlüğünü güvence altına almayı amaçlar – projedeki kadın katılımcılar için yoksulluktan kurtulma özgürlüğü de korkudan kurtulma özgürlüğü kadar önemlidir. PEACE III projesinde yer alan kadınlar, siyasal şiddet tehdidinde dar bir şekilde odaklanmak yerine barış ve güvenliğin birbiriyle ilişkili kategorilerinin önemine vurgu yaptı: sağlık ve eğitim, ekonomik güvenlik, yakın partner şiddetinden korunma, toplumsal kalkınma ve siyasi istikrar.

Politika yapıcılarının algılarını düzeltmek

Aktivist kadınların görüşlerinin hükümet görevlilerinin görüşleriyle tamamlandığı Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak yaklaşımının çerçevesi, hem topluluğun hem de kamu sektörünün bakış açısını dahil etmenin önemini göstermektedir. Dahası, BMGK 1325 hükümlerine dair kamu sektöründeki farkındalığın değerlendirilmesine vesile olmuştur. Bu bölümde, alınan temel dersler analiz edilmektedir.

İlk olarak, hükümet görevlileri arasında çatışma sonrası toplumda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili bir analiz bulunmamaktaydı. Politika yapıcılar,

pozitif ayrımcılık ve belirlenen toplumsal cinsiyet çıkarları yerine, mevcut olan eşitlik mevzuatına bağlıydılar. Bu mevzuata göre kamu yetkilileri, fırsat eşitliğini sağlamak için dokuz ayrımcılık temelinden biri olan kadın-erkek eşitliğini gözetmekle yükümlüydüler ([McCrudden, Muttarak, Hamill ve Heath, 2013](#)). Hükümet görevlilerinin sonuçlardan ziyade katılıma odaklanarak bu düzenlemeyi yanlış uygulamasına karşı, kamu sektöründeki çeşitli paydaşlardan alınan geri bildirimlerle birlikte¹³, araç setinin bir bölümü toplumsal cinsiyet perspektifleri, kavramları ve terimlerinin tartışılmasına ayrılmıştır. Araç setinde, kamudaki paydaşlara şu tavsiye edilmiştir: 'Kadınların katılımı sadece başlangıç noktasıdır. Toplumsal cinsiyet analizini, toplumsal cinsiyet perspektiflerini ve toplumsal cinsiyet etkilerini hesaba katan ve kadınlarla erkeklere eşit olumlu faydalar sağlayan politika tasarlamak katılımdan daha fazlasıdır' ([Hinds ve Donnelly, 2014, s.25](#)). Ek olarak, araç seti, toplumsal cinsiyet analizinin uygulanmasının bireysel olarak kadınlara ve erkeklere odaklanmanın aksine, toplumsal cinsiyet rolleri ve sorumlulukları ile kaynaklara erişim ve kaynakların kullanımına karar veren sisteme odaklanmayı içerdiğini anlatmıştır. Dolayısıyla, paydaşlardan eşitlik konusundaki ilerlemeyi sadece cinsiyetler arasında ayırım yapmama (yukarıda bahsedilen mevzuatın şimdiki uygulaması) üzerinden görmemeleri, bunun yerine fırsatların önündeki engellerin kaldırılmasına ve toplumsal cinsiyetle ilgili dezavantajları düzeltmek için gerekli tedbirlerin alınmasına da bakmaları talep edildi. BMGK 1325'te belirtildiği gibi, kadınlar ve erkekler çatışmayı farklı şekilde deneyimler. Kadınların erkeklerle aynı kaynaklara, siyasal haklara, çevreleri üzerinde yetki ve kontrole ve ihtiyaçlara sahip olmaları çok nadirdir. Ek olarak, bakım sorumlulukları hareketlerini ve kendilerini koruma becerilerini kısıtlar. [Fraser \(2003\)](#), bu tanınma mücadelesinin gücün yeniden dağıtımını, fırsatlara erişim ve kaynakların dağılımı için verilen mücadelelerle bütünleşecek şekilde kavramsallaştırılmasına ihtiyaç olduğunu vurgular.

Hükümet görevlileri arasında bir toplumsal cinsiyet analizi ihtiyacını açığa çıkarmaya ek olarak, bu mülakatlardan alınan ikinci ders, çatışma döneminde ve çatışma sonrası dönemde kadınların ve erkeklerin farklılaşan deneyimlerini anlamak için barışın inşası ve çatışma dönüşümüne bir toplumsal cinsiyet çerçevesi uygulamak gerektiğiydi. Bunun sonucunda, araç setinde toplumsal cinsiyete duyarlı politika oluşturma için uygulamaya yönelik birtakım yaklaşımlar sunuldu.

Cinsiyete göre ayrıştırılmış bilgi toplamanın ve bunların analizinin, kadınların ve erkeklerin özel ihtiyaçlarını incelemenin, karar alma mekanizmalarına erişimlerinin ve

bunlarla diğerk etkenler arasındaki bağlantıların toplumsal cinsiyete duyarlı planlama ve programlama geliştirmedeki önemi vurgulandı.¹⁴ Araç seti, ayrıca, [Elson \(1999\)](#), [Budlender \(2002\)](#), ve [Blickhäuser ve Von Bargen'in \(2007\)](#) bulgularını kullanarak toplumsal cinsiyet planlamasının bu kurumlar üzerinde yaratabileceği etkiye de işaret etmektedir. Bu türden bir toplumsal cinsiyete duyarlı planlamayı uygulanabilir bir eyleme dönüştürecekt bir araç olarak, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme tavsiye edilmiş ve gelirlerin ve harcamaların yeniden yapılandırılmasının toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmedeki etkisi gösterilmiştir ([Stotsky, 2006](#)). Bu tavsiye, kamu maliyesine ilişkin kararların cinsiyet ayrımı gözetmediğini savunan ilk politika yapıcı paydaş görüşleri bağlamında sunulmuştur.

Proje, toplumsal cinsiyet perspektifinden bakınca, yalnızca güvenlik 'tehditlerinin' olmamasıyla açıklanan istikrarın, 1325 Kararındaki barış ve güvenlik faaliyetlerinin her aşamasına kadınları eşit şekilde dahil etmeye yönelik taahhüdü yerine getirmeyeceğini göstermiştir. İstikrar kavramını genişletmek için bu söylemde kadınların bakış açılarına da yer vermek gerekir. Toplumsal cinsiyet dengesi kadınlara alan tanınmasına ve kadınların güvenlik ihtiyaçlarına en iyi siyasetçiler ve askerlerin değil, kadınların kendilerinin karar vereceğini kabul etmesine rağmen, politika yapımında barış ve güvenlik konularının ortaya çıkması için ana akımlaştırmaya da ihtiyaç vardır. Meenakshi Gopinath ve Sumona DasGupta'nın Güney Asya projelerinde farkına vardığı üzere, ana akımlaştırma ile birlikte 'politika yapımında kadınların algıları, deneyimleri, bilgileri ve menfaatleri hayat bulur' ([Gopinath ve DasGupta, 2006, 297](#)).

Kendi birimlerinde toplumsal cinsiyete ilişkin iyi uygulama örneklerini vurgulamak faydalı oldu çünkü bu şekilde hükümet görevlileri kadın, barış ve güvenlik konulu BMGK 1325 kararının gündelik resmi politika oluşturma işlerinde uygulanabileceğini anlamaya başladı. BMGK 1325, kadınlarda mağduriyet yerine özne olma hissi uyandırmak için tasarlandığından ve bazıları tarafından barışın inşasına ilişkin söylemde bir dönüm noktası olarak görüldüğünden ([True, 2014](#)), Kuzey İrlanda/İrlanda'da Kadın, Barış ve Güvenlik Uygulamalarının Geliştirilmesi ve Kullanılması araç seti, hükümetleri ve donörleri toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bütçeleme konusunda sorumlu tutacak şekilde, çatışma sonrası dönemdeki finansmanın düzenli olarak denetlenmesini tavsiye etmiştir. Barış süreçleri ağırlıklı olarak resmi görüşmelere ve (çoğunlukla uluslararası çıkarların aceleye getirdiği) anlaşmalara odaklandığında, 'sürdürülebilir barış için hayati önem taşıyan, geniş kapsamlı ve tamamlayıcı barış inşası çabalarının yaptığı büyük katkıyı' görmezden gelmeye eğilimli

olurlar ([Conciliation Resources, 2013, s.7](#)). Bu ikinci alanda, kadınlar, takdir edilmeyen ve resmi olarak siyasi bir tanınmaya dönüşmeyen merkezi bir rol oynarlar.

Sonuç

Kadınların çatışma sonrası toplumlarda barış ve güvenliğe ilişkin görüşlerini dinlemek için alan yaratmak, iki şeyi açığa çıkardı: kurumsal güvenlik yaklaşımlarının, geçiş dönemlerinde kadınların güvenlik ihtiyaçlarını karşılamadaki yetersizlikleri ve kadınların bu alanda politika yapımına sunabileceği katkı. Diğer çatışma sonrası toplumlarda olduğu gibi Kuzey İrlanda'da, silahlı çatışmadan seçilmiş siyasete geçiş süreci, kısmen, kadınların sessiz bırakılması ve dışlanmasının sürdürülmesiyle sonuçlandı. Bu yüzden kadınlar arasındaki güvenlik ve emniyet söyleminin teşvik edilmesi ciddiyle ele alınmalıdır. Öğrenme ve Paylaşma AB Projesindeki tartışmalar, belirli bir çatışma sonrası düzende barışın kadınlar için ne anlama geldiğini açıklamakta ve bu kavramın ne kadar somut olabileceğini göstermektedir. Kadın katılımcılar, barış sürecinin devredilmiş siyasete dönüş, hayatların ve mülklerin daha az yıkılması ve sokaklarda daha fazla güvenlik hissi anlamına geldiğine dair rahatlamayı dile getirdi. Yine de, proje gösterdi ki katılımcılar arasında, kadınların projelerine yönelik kamu kaynaklarındaki düşüş ve kişisel ekonomik bağımsızlıktaki azalmayla birlikte, geçiş sürecinde yerel topluluklardaki kadınların liderlik rollerinin azaldığına dair çelişkili görüşler mevcuttu. Bazı kadın katılımcılar topluluk içindeki suçlardan endişe duyuyordu ve geçiş dönemi sırasında yakın partner şiddetinin ve "toplum düzenini bozan faaliyetlerin" arttığını düşünüyordu. Ayrıca, kadınların çatışma sırasında yaşadığı toplumsal cinsiyete özgü hasarlar 'güvenlik' gündeminin bir parçası olarak değerlendirilmediği için bu hasarların bütçe ve kamu harcaması bakımından görmezden gelindiğine ilişkin bir görüş de mevcuttu.

Katılımcıların güvenlik algısı, kurumsallaşmış ve ataerkil barış ve güvenlik yaklaşımıyla genellikle uyumlu değildi. Seminerlerdeki birçok katılımcı, ataerkil varsayımlara dayalı politika yapımını terk etmeleri ve kadınların günlük hayatlarındaki gerçekliği daha iyi yansıtan, bağlama daha uygun, aşağıdan yukarıya bir güvenlik yaklaşımı kullanmaları için hükümet organlarına çağrı yaptı. Kadınların güçlenme talebini destekleyen ve kadınların kamusal yaşamdaki rolünün önemini onaylayan barış anlaşması göz önünde bulundurulduğunda, kadın katılımcılar toplumun siyasi elitler ve politika yapıcıların kararlarına göre yeniden yapılandırılmasına da karşı çıkmıştır.¹⁵ Katılımcıların görüşü,

BMGK 1325 Kararına rağmen kadınların Belfast/Hayırlı Cuma anlaşmasından beri 15 yıl boyunca karar alma süreçlerinde gittikçe görünmez hale geldiği yönündeydi. Siyasi karar alma mekanizmalarının kalbinde tutarlı ve açık bir şekilde temsil edilmedikleri için kadınların sesinin ve aktivizminin etkililiği daha da sınırlı hale geldi. Bu durum, çatışma dönüşümünün eşliğinde bocalayan, üzerinde anlaşılmış bir Haklar Yasasının olmadığı, kimlik, sembol ve dil sorunlarının henüz çözülmediği ihtilafli bir toplumda özellikle geçerlidir.

AB Peace III projesinin gösterdiği gibi, silahlı çatışmanın sonlanması, sosyal dönüşümün yalnızca ilk adımını oluşturur. Dönüşümü kolaylaştırmak için uluslararası ortaklar, kadınların katılımı ve temsiline ilişkin parametreleri mali yardımlarının ön koşulu olarak daha açık bir şekilde tanımlamalıdır. Kadınların katılımının artması ve toplumsal cinsiyet rollerinin bu şekilde ortadan kaldırılması, erkeklerin 'özel' ve 'kamusal' konulara ilişkin yapay ayrımı tekrar düşünmeleri için yeniden sosyalleşmesine vesile olabilir. Proje, politika oluşturmadaki kamusal/özel ikilemini yıkmayı ve toplumsal cinsiyeti iç politikada merkezi bir noktaya getirmeyi amaçlamıştır. Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması sürecinde kilit paydaşları (çoğunluğu erkek) desteklemek için tasarlanan araç seti, onların barış ve güvenlik stratejilerini yeniden düşünmelerine de yardımcı olmalıdır. Kadınların görüşleri dinlendiğinde ve kamu politikalarında çıkarları gözetildiğinde kaynaklara erişim için daha fazla alan tanınır. Proje, BMGK 1325'in kilit hedeflerinin yerel politikalara nasıl uygulanabileceğini göstererek, uluslararası Güvenlik Konseyi Kararının temel alınmasına ve böylece yerel düzeyde çatışma dönüşümü süreçlerine daha uygun hale gelmesine yardımcı oldu. Çatışma sonrası koşullarda "geçmişi daha iyi inşa etme" fırsatlarının mevcut olduğu durumlarda, kadınların sürdürülebilir barış sürecinde merkezi konumda yer alması için bu fırsatlardan faydalanılmalıdır.

Kaynakça

- Blickhäuser, A. ve Von Bargen, H. (2007). *What is gender budgeting?* Gender toolbox: Fit for gender mainstreaming, Berlin (www.fit-for-gender.org).
- Budlender, Debbie (2002). Gender budgets: What's in it for NGOs? *Gender & Development*, 10(3), 82–87.
- Kuzey İrlanda Toplum Vakfı (2013). *Women and peacebuilding: Sharing the learning*. Belfast: Community Foundation for Northern Ireland.
- Kuzey İrlanda Toplum Vakfı (2014a). Briefing paper: Issues of prevention. *Community foundation for Northern Ireland. Women and peacebuilding: Sharing the learning*. Belfast: Community Foundation for Northern Ireland.
- Kuzey İrlanda Toplum Vakfı (2014b). Briefing paper: Addressing the legacies of the past. *Community foundation for Northern Ireland. Women and peacebuilding: Sharing the learning*. Belfast: Community Foundation for Northern Ireland.
- Conciliation Resources (2013). *Women building peace*. Accord insight. Londra: Conciliation Resources.
- Corrin, Chris (1999). *Feminist perspectives on politics*. Essex: Pearson Education Limited.
- Elson, Diane (1999). *Gender budgeting initiative*. Londra: Commonwealth Secretariat.
- EU PEACE III (2012). *Programme letter of offer addendum, 7 Kasım 2012*.
- Fraser, Nancy (2003). Rethinking recognition: Overcoming displacement and reification in cultural politics. Barbara Hobson (Ed.), *Recognition struggles and social movements: Contested identities, agency and power* (pp. 21–32). Cambridge: Cambridge University Press.
- Gardner, Judith, ve El-Bushra, Judy (2013). *Expert analysis: From the forefront of peace and reconciliation: Testimonies from women building peace*. Accord insight. An international review of peace initiatives — Women building peace. Londra: Conciliation Resources, 9–16.
- Gopinath, Meenakshi, ve DasGupta, Sumona (2006). Structural challenges, enabling spaces: Gender and non-traditional formulations of security in South Asia. Ralf Emmers, ve Mely Caballero-Anthony (Ed.), *Studying non-traditional security in Asia: Trends and issues* (pp. 192–209). Singapur: Marshall Cavendish Academy.
- Hinds, Bronagh, ve Donnelly, Debbie (2014). *Strategic guide and toolkit: Developing and applying women, peace and security practice in Northern Ireland/Ireland*. Belfast: Community Foundation for Northern Ireland.
- Hobson, Barbara (Ed.). (2003). *Recognition struggles and social movements: Contested identities, agency and power* (s. 21–32). Cambridge: Cambridge University Press.
- Jacobson, Ruth (2013). Women 'after' wars. Carol Cohn (Ed.), *Women and wars* (s. 215–242). Cambridge: Polity Press.
- McCrudden, Christopher, Muttarak, Raya, Hamill, Heather, ve Heath, Anthony (2013). Does affirmative action work? Evidence from the operation of fair employment legislation in Northern Ireland in *Sociology. Journal of the British Sociological Association*, 47(3), 1–20.
- McEvoy, Kieran, ve McGregor, Lorna (2008). *Transitional Justice from below: Grassroots activism and the struggle for change*. Oxford: Hart Publishing.
- McKinn, Karen, ve O'Rourke, Catherine (2012). *Baseline study on UNSCR 1325 women and peacebuilding toolkit: Sharing the learning*. Belfast: Community Foundation for Northern Ireland, National Women's Council of Ireland and Women's Resource and Development Agency.
- McWilliams, Monica, ve Ni Aoláin, Fionnuala (2013). There is a war going on you know: Addressing the complexity of violence against women in conflicted and post conflict societies. *Transitional Justice Review*, 1(2) (Article 2).
- Mitchell, George (1999). *Making peace: The inside story of the making of the Good Friday Agreement*. Londra: William.
- Ni Aolain, Fionnuala, Dina Francesca, Haynes, ve Cahn, Naomi (2011). *On the frontlines: Gender, war and the post conflict process*. Oxford: Oxford University Press.
- O'Rourke, Catherine (2014). Walking the halls of power? Understanding women's participation in international

peace and security. *Melbourne Journal of International Law*, 14(3).

O'Rourke, Catherine (2013). *Gender politics in transitional justice*. Londra: Routledge.

Phillips, Anne (2003). Epilogues — recognition and the struggle for political voice. Barbara Hobson (Ed.), *Recognition struggles and social movements: Contested identities, agency and power* (s. 263–273). Cambridge: Cambridge University Press.

Stotsky, Janet G. (2006). Gender budgeting. *IMF Working Paper*. New York: Fiscal Affairs Department, International Monetary Fund.

Tallion, Ruth (2001). *Where to from here: A new paradigm for the women's sector in Northern Ireland*. Belfast: Northern Ireland Voluntary Trust/Community Foundation Northern Ireland.

True, Jacqui (2014). *Policy brief — Women, peace and security in post conflict and peacebuilding contexts*. Oslo: Norwegian Peacebuilding Resource Centre.

Wanis-St John, ve Kew (2008). Civil society and peace negotiations: Confronting exclusion. *International Negotiation*, 12, 11–36.

Wood, Jennifer, ve Shearing, Clifford (2006). *Imagining security*. Cullompton, Devon: Willan Publishing.

Yuvel-Davis, Nira (1997). *Gender and nation*. Londra: Sage Publishing.

Son notlar:

¹ Bu makale, Kuzey İrlanda'da çatışma sonrası bağlama atıfta bulunur ancak daha çok geçiş dönemine odaklanmaktadır.

² Kuzey İrlanda devletlerarası bir çatışma olarak sınıflandırılmadığı için Cenevre Sözleşmeleri uygulanmadı.

³ BMGK 1325 Kararının 5 temel dayanağı şunlardır: (i) Kadınlar – Toplumsal ve Siyasi Katılım; (ii) Kadınlar – Şiddet, Topluluk Güvenliği ve Emniyeti; (iii) Kadınlar ve Karar Alma – Fark Yaratmak; (iv) Kadınlar: Sizin Topluluğunuz – Sizin Rolünüz; ve (v) Kadınlar: Geçmişin Mirasıyla Uğraşmak

⁴ Barış için Vakıflar Ağı, barışın inşasını ve sosyal adaleti amaçlayan, ihtilafli toplumlarda kurulan ve çalışan bağımsız toplum temelli Vakıflardan oluşan bir değişim ağıdır (www.foundationsforpeace.org).

⁵ Protestan/Birlikçi/Sadakatçi topluluğunun Belfast Anlaşması, Katolik/Ulusalcı/Cumhuriyetçi topluluklarının ise Hayırlı Cuma Anlaşması adını kullanmaları örnek olarak gösterilebilir.

⁶ Hem temel çalışma hem de çalışma belgeleri Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak projesi için hazırlanan www.communityfoundationni.org web sitesinde yayımlandı.

⁷ 2008 yılında Toplumsal Gelişme Bakanlığı, tutukluların yeniden entegrasyonuna yönelik projelere odaklanan Çatışma Dönüşümü Girişimi için 1 milyon poundluk ek yardımın yönetiminden sorumluydu.

⁸ Ruth Tallion'un çalışması, yaklaşık 500 aktivist kadın örgütünün yanı sıra 1000'in üzerinde kadın grubunun varlığını belgelemiştir – kadın örgütlerinin yüzde 68'i siyasi/toplumsal bölünme içinde kurulan güçlü destek ağlarıyla yoksul bölgelerde çalışma yürütmektedir.

⁹Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak projesi kapsamında hazırlanan, Katılım ve Temsil: Kuzey İrlanda Toplum Vakfı Politika Notunda, Kamu Atamaları Komisyonu'nun Aralık 2013'te Kuzey İrlanda BMGK 1325 Bütün Taraflar Çalışma Grubu'na sunduğu bilgilere alıntı yapılmıştır (www.communityfoundationni.org).

¹⁰ Sivil Forum, 1998'deki barış anlaşmasının ardından kurulmuş ancak kısa bir süre sonra çalışmaları durdurulmuş ve 2007'deki Kuzey İrlanda Yönetimine yetki devrinin ardından da tekrar kurulmamıştır.

¹¹ Kadınlar, parayı ailelerinin sağlığı, eğitimi ve gıda güvenliğine harcamaya eğilimli oldukları, böylece yerel ekonomiye yatırım yaptıkları için, BM tarafından çatışma sonrası dönemdeki finansmanın yüzde 15'inin kadınların güçlendirilmesine ayrılması gibi bir hedef belirlendi. 2010 yılında gerçekleşen finansman oranı sadece %5-6 idi. UN Women, kadınlara yatırım yapmanın, Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşmak için ilerleme kaydetmek anlamına geldiğini iddia etmektedir.

¹² Proje süresince 'geçmişin mirası' konularının konuşulduğu ve her birine 250 kadının katıldığı iki özel konferans düzenlendi.

¹³ Mülakatlar, Kadınlar ve Barışın İnşası: Öğrenmeyi Paylaşmak projesi için yapılmıştır ve projenin bir bölümünü oluşturmaktadır.

¹⁴ UN Women, toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılmasını, kadınların ve erkeklerin sorunları ile deneyimlerini bütün siyasi, ekonomik ve toplumsal alanlardaki politika ve programların tasarlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinin ayrılmaz bir boyutu olarak belirleme stratejisi olarak tanımlar. Böylece kadınlar ve erkekler politikalarından eşit fayda sağlar ve eşitsizlik devam etmez. Kuruluş, bu stratejinin bir parçası olarak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme rehberi hazırlamıştır.

¹⁵ Kuzey İrlanda'da kadınlar, barış sürecinde özellikle sivil toplum grupları ve Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu (NIWC) aracılığıyla oldukça önemli roller üstlenmiştir. Kadınlardan oluşan bir siyasi parti olan NIWC, Hayırlı Cuma Anlaşması'nın hazırlanmasında önemli rol oynamıştır. Çatışma sonrası dönemde, kadınlara bu şekilde kamusal roller tanınmadı.